

Portlligat, el santuari surrealista de Dalí

La Casa-Museu de Portlligat es pot visitar des del passat 17 de setembre. Es tracta d'un escenari imprescindible per entendre la producció daliniana, ja que fou el lloc que l'artista trià per viure i on donà forma a la majoria de les seves obres.

"Salvador Dalí Domènech Felip Jacint, marquès de Dalí i de Púbol, per la glòria i el servei d'Espanya, apolític i anàrquic, arrapat a les quatre barres de la Catalunya immortal, sota la cúpula del cel sobre la qual s'eleva la divina corona del rei. Dalí és una singularitat màxima d'Espanya". En aquesta encesa i implícita declaració de principis, escrita l'any 1982 sota la innocent

aparença de dedicatòria a Gala, Dalí posa en relleu una de les seves característiques vitals: la voluntat exhibicionista. Aquest particular concepte de teatralitat humana, que va caracteritzar la vida de l'artista figuerenc, l'obligà a aixecar tres escenaris diferents, però reals (el castell de Púbol, el Teatre-Museu de Figueres i la casa a la badia de Portlligat), per poder representar de manera convincent el seu

paper. La Fundació Gala-Salvador Dalí aixecà el teló, el dia 17 de setembre d'enguany, del darrer de tots tres: la casa que el pintor va comprar el 1930 i on va pintar una gran part de la seva obra. Entre més coses, *La Madona de Portlligat* i *La pesca de la tonyina*. D'aquesta forma, transcorreguts vuit anys de la seva mort, es completa ara l'anomenat triangle dalinià. La restauració de l'habitatge, erigit en

Casas, Picasso...) va arribar a Cadaqués als anys vint

auténtic santuari surrealista, ha costat prop de 150 milions de pesetes, quantitat finançada pel Ministeri d'Economia i Finances espanyol. Les obres de remodelació i d'adequació museística, que han durat dos anys i han estat dirigides per l'arquitecte Oriol Clos i Costa, permeten al visitant de conèixer de ben a prop com era la vida dels Dalí a la paradisiàca badia de Portlligat.

Salvador Dalí, seguint les passes d'uns altres pintors com el retratista Narcís Monturiol –inventor del submarí–, Ramon Casas i Picasso, arribà a mitjan anys 20 a Cadaqués (Alt Empordà), vila que des de final del segle XIX era centre d'atracció d'artistes i intel·lectuals. Atret pel paisatge, la lluminositat i l'ambient ascètic de Portlligat, antic barri de pescadors de Cadaqués, el 1930 –any en què inicià l'etapa més fecunda de la seva vida, immersa ja en el més pur surrealisme–, Dalí va decidir de comprar una petita barraca situada prop de la tranquil·la platja. Portlligat, llavors, no era sinó una incipient estructura urbana formada per una vintena de barraques, alineades a banda i banda d'un petit rierol. Gràcies al difícil accés fins a la badia, que es podia fer a peu des del camí del cementiri o bé per mar, els habitants van poder viure encara uns anys envoltats d'un cert aïllament.

A partir d'aquest petit nucli domèstic –que Dalí va pagar amb part dels vint mil francs francesos que obtingué per la venda del seu quadre *La vellesa de Guillem Tell*, adquirit pel vescomte de Noailles–, l'artista català va anar ampliant i transformant l'habitatge primitiu, inspirat en un dels models ideals de l'arquitectura moderna, fins pocs anys abans de la seva mort. El resultat d'aquesta engrescadora activitat és una delirant estructura laberíntica que, a partir de l'entrada principal de la casa, es dispersa i caragola en una successió d'espais petits i singulars –decorats amb estores, calç, flors seques, entapissats...–, encadenats per passos estrets, petits desnivells i recorreguts sense sortida. La implicació, tant de Gala com de Dalí,

XAVIER SUREDA

L'artista català va anar ampliant i transformant l'habitatge primitiu, inspirat en un dels models de l'arquitectura moderna. El resultat és una delirant estructura laberíntica que es dispersa i caragola en espais petits i singulars.

en el projecte va ser total, com el pintor relata a la seva *Vida secreta*: "Vam contractar un fuster i tots dos, junts, vam elaborar cada detall, des del nombre de graons que hi havia d'haver a l'escala fins a les dimensions de la finestreta més insignificant."

La prometedora visita a la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat comença per una petita i vetusta porta de fusta. L'entrada dona directament al carreró que porta fins a la platja veïna, molt a prop de la barca avarada amb un alt avet a l'interior, símbol amb què Dalí va identificar la fi d'un cicle i el pas del realisme al surrealisme. La pri-

mera estança que es troba el visitant és el rebedor anomenat de l'ós polar, mamífer dissecat i utilitzat pels Dalí com un original parangüer. Aquesta petita habitació, situada a la planta baixa de la casa,

La Casa-Museu de Portlligat és una perfecta mostra

XAVIER SUREDA

Un dels indrets més suggerents de la casa és el que formen el pati i la piscina, l'autèntic centre de la vida social dels Dalí.

Entre les composicions ornamentals de l'artista, obsedit durant els anys 60 pel 'pop art', es destaquen les fetes utilitzant elements tan dispars com anuncis de pneumàtics o fins i tot una cabina telefònica. Portlligat es caracteritza per l'extraordinari conjunt d'objectes, material i records que Dalí i Gala van acumular.

un temple inspirat en els embalatges de porexpan d'un transistor, la piscina —construïda en forma fàl·lica— s'inspira en els jocs d'aigua dels jardins de l'Alhambra de Granada. Al voltant seu, Dalí creà alguns decorats surrealistes. Entre les composicions ornamentals de l'artista, obsedit durant els anys 60 per l'incipient moviment del *pop art* americà —capitanejat per Andy Warhol—, es destaquen les fetes utilitzant elements tan dispars com anuncis de pneumàtics, de tabac i, fins i tot, una cabina telefònica.

Una de les característiques de més relleu de la casa de Portlligat és l'extraordinari conjunt d'objectes, materials i records que tant Dalí com Gala van anar acumulant al llarg dels anys. Un conjunt que va colpir Josep Pla mateix: "No hi ha res de tradicional, ni heretat, ni repetit, ni copiat. Tot és mitologia personal indesxifrable. Hi ha obres d'art, coses russes (Helena Diakonova, Gala, va néixer en una família russa que s'exilià a París després de la Revolució d'Octubre), animals dissecats, escales que pugen i baixen, llibres, coses vulgars o molt refinades..." Així, entre més coses, s'hi poden contemplar peluixos, joguines, llums antropomòrfics, ampolles de licor en forma de torero, calaveres... Objectes, en definitiva, que conformen una bona mostra del surrealisme dalinià aplicat a la vida quotidiana.

dóna pas al menjador, a la biblioteca i a un petit repartidor. Al primer pis, amb l'onírica vista de la badia de Portlligat per silenciosa companyia, es troba l'habitació dels models; el taller, on es poden veure dues de les obres inacabades del pintor; la sala groga; la dels ocells, que pren el nom d'una gran gàbia; el dormitori, la més elevada de totes les habitacions; el tocador de Gala; l'habitació dels armaris, les portes dels quals són recobertes de fotografies i retalls de premsa de la parella, i finalment la sala oval, envoltada d'un sofà circular d'ús pràcticament exclusiu de Gala.

Un dels indrets més suggerents de la casa és el que formen el pati i la piscina, l'autèntic centre de la vida social dels Dalí. Presidida per

La complexitat de la mateixa distribució arquitectònica de la casa i l'escassa resistència de l'estructura han obligat els responsables de la Fundació Gala-Salvador Dalí a limitar l'entrada de persones als 70 m² visitables. Així, tan sols podran accedir-hi vuit persones cada deu minuts. La reserva —imprescindible per a poder adquirir-ne l'entrada— s'ha de fer al telèfon (972) 25 80 63. El preu de la visita, que no es pot allargar més de cinquanta minuts, és de 1.200 pesetes (700 per als jubilats i estudiants). La Casa-Museu de Portlligat romandrà oberta al públic fins el dia 2 de novembre i es podrà tornar a visitar a partir del 15 de març.

Carlos González